

также преодоления технических ограничений, таких как точность трекинга и адаптация к различным условиям освещения.

Будущие направления развития. Дальнейшие исследования могут быть направлены на интеграцию технологий управления взглядом с виртуальной и дополненной реальностью, что откроет новые горизонты для интерактивного искусства, игр и образовательных платформ.

Таким образом, управление взглядом зрителя с использованием компьютерных технологий представляет собой мощный инструмент для создания инновационных графических композиций, способных не только привлекать внимание, но и формировать уникальный визуальный опыт. Это направление имеет большой потенциал для развития в различных сферах, от дизайна до маркетинга, и требует дальнейшего изучения и внедрения.

Список литературы:

1. Норман, Дональд А. Н83 Дизайн привычных вещей / Дональд А. Норман ; пер. с англ. Б. Л. Глушака. — М. : Манн, Иванов и Фербер, 2013. — 272 с.
2. Маэда Дж. М13. Законы простоты: Дизайн. Технологии. Бизнес. Жизнь / Джон Маэда ;. Пер. с англ. — М. : Альпина Бизнес Букс, 2008. — 119 с.
3. Тафте ER. Визуальное отображение количественной информации. Чешир, Коннектикут: Graphics Press. — 2001.
4. Хантер Г.К. Визуальное восприятие и графический дизайн: Справочник для дизайнеров. - Нью-Йорк: Уайли. — 2008.
5. Лакофф Г. и Джонсон М. (2003). Метафоры, которыми мы живем. — Чикаго: Издательство Чикагского университета. — 2003.
6. Причард Д. Роль визуального восприятия в графическом дизайне// Международный журнал дизайна, №11 (2), С. 1–14. — 2017 г.
7. Лю Ю. и Ван Дж. (2018). «Отслеживание взгляда в графическом дизайне: понимание визуального внимания»// Журнал визуальной коммуникации и представления изображений, №54, С.101–109.
8. Роуз Р. «Управление вниманием: как использовать айтрекинг для улучшения пользовательского опыта». Журнал исследований юзабилити, №5 (3), С.123–132. — 2010.
9. Боркин М.А. и др. «За пределами юзабилити: человеческий опыт визуализации данных». Транзакции IEEE по визуализации и компьютерной графике, №19 (12), С. 2052–2060. — 2013.
10. Кузнецова, А. (2020). "Управление вниманием пользователя в графическом дизайне: Использование технологий трекинга взгляда." Дипломная работа. МГУ. — 2020 г. <https://www.nngroup.com/articles/eyetracking/>
11. Visual Communication - журнал, посвященный исследованиям в области визуального восприятия и дизайна.
12. Journal of Eye Movement Research - журнал, публикующий статьи по исследованиям, связанным с трекингом взгляда и восприятием.

Аменгельдиева М.Е., Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, педагогика факультеті, БОПМЭ-31-21 (к) тобы
(Тлеуберлинова Э.Б. п.ғ.м., бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі кафедрасының аға оқытушысы)

ҚУЫРШАҚ ТЕАТРЫНЫҢ БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМЫТУДАҒЫ РӨЛІ

Қуыршақ театры адамзат мәдениетінде маңызды орын алатын өнер түрі болып табылады. Оның тарихы ежелгі дәуірлерге дейін барады және сол уақыттан бері адамзаттың рухани дамуында өз орнын тапты. Қуыршақ театры балалар мен ересектердің көңілін көтеріп, олардың эмоционалдық және интеллектуалдық деңгейін арттыруға бағытталған қойылымдардың сан алуандылығымен ерекшеленеді. Бүгінгі таңда қуыршақ театры бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық қабілеттерін дамытуда ерекше рөл атқарады. Балаларға қуыршақтар арқылы өз сезімдерін, ойларын, қиялдарын көрсетудің мүмкіндік беруі, олардың жеке тұлғалық дамуын қамтамасыз етуде үлкен маңызы бар [1].

Қуыршақ театрының бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық қабілеттерін дамытудағы рөлі туралы қазақ педагогтары мен ғұлама ойшылдарының көзқарастарын келтіре отырып, оны жан-жақты түсіндіруге болады. Қуыршақ театры балалардың қиялын,

эмоционалдык дағдыларын және әлеуметтік қарым-қатынас қабілеттерін дамытудың тамаша құралы болып табылады. Осы тақырыпты түсіну үшін, бірнеше маңызды пікірлер мен ойшылдардың көзқарастарын атап өтуге болады.

Жүсіпбек Аймауытов – қазақтың ұлы педагогы және жазушысы, балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту мәселесіне ерекше назар аударған. Оның пікірінше, балалардың қиялы мен шығармашылығын дамытуда көркем өнердің маңызы зор. Аймауытовтың пікірінше, шығармашылық ойлау мен қиялдың дамуы балалардың бойында еркіндік, белсенділік пен талпыныс қалыптастырады. Қуыршақ театры арқылы балалардың өз-өзін көрсетіп, түрлі кейіпкерлерді сомдау, әлеуметтік және эмоционалдык дағдыларын жетілдіру процесі осы идеялармен үйлеседі.

Мұхтар Әуезов балалардың тәрбие алуында халықтық педагогика мен дәстүрлердің маңыздылығын айта отырып, шығармашылық қабілеттерді дамытуда өнердің ерекше рөлі бар екенін атап өтеді. Әуезовтің айтуынша, өнер балаларды адамгершілікке тәрбиелеуде, олардың ішкі дүниесін байытуда маңызды құрал. Қуыршақ театры балаларға тек қана көңіл көтеру емес, сонымен қатар үлкен адамгершілік сабақтар да береді. Бұл педагогикалық тұжырымдама қуыршақ театрының балалардың шығармашылық және моральдық дамуына әсер ету мүмкіндігін көрсетеді.

Ыбырай Алтынсарин қазақ халқының білім беру жүйесін дамытуға зор үлес қосқан педагог. Ол балаларды еңбекке, шығармашылыққа және адамгершілікке баулуды маңызды деп санады. Қуыршақ театры балалардың өздігінен ойлау қабілеттерін дамытумен қатар, оларды қоғамдағы түрлі рөлдерді қабылдауға, өз ойын ашық айтуға үйретеді. Ыбырай Алтынсариннің әдістемелік идеялары қуыршақ театрын балалардың жан-жақты дамуына көмекші құрал ретінде қарастыруды ұсынады.

Шәкәрім Құдайбердіұлы адамгершілік пен білімнің бірігуі арқылы баланың толыққанды дамуын жүзеге асыруға бағытталатын тәрбие жүйесін қолдаған. Қуыршақ театры баланың эмоциялық және әлеуметтік дамуын қалыптастырып, оларды жаңа ойларды қабылдауға, шығармашылық дағдыларды дамытуға итермелейді. Қуыршақ театры арқылы балалар қиын жағдайлар мен эмоциялық күйзелістерді көрсету арқылы өзін-өзі басқаруға үйренеді.

Ахмет Байтұрсынов қазақтың ұлттық әдебиеті мен мәдениетін мектепке енгізу туралы көп айтқан. Оның тұжырымдамасы бойынша, баланың жеке тұлғалық дамуына әсер ететін негізгі құралдардың бірі — әдебиет пен өнер. Қуыршақ театры балаларға шығармашылық арқылы әдебиетке деген сүйіспеншілігін оятуға мүмкіндік береді. Бұл тәсіл балалардың сөйлеу дағдыларын жетілдіріп, олардың ойлау қабілетін дамытатын құрал болып табылады.

Қуыршақ театры балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытудың маңызды құралы болып табылады. Қазақтың ұлы педагогтары мен ойшылдарының көзқарастарын негізге ала отырып, қуыршақ театры балалардың жан-жақты дамуына ықпал ететін құрал ретінде қарастырылуы тиіс. Қуыршақтар арқылы балалардың қиялы, сөйлеу дағдылары, эмоциялық интеллектісі мен әлеуметтік қабілеттері қалыптасады. Сонымен қатар, бұл құрал қазақ халқының мәдени мұрасын, әдебиетін балаларға таныту үшін де тиімді әдіс болып табылады.

Қазіргі таңда бастауыш білім беру жүйесінде балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту мәселесі маңызды орын алып отыр. Бала шығармашылығын дамыту арқылы оның танымдық қызығушылықтары артады, ойлау қабілеті жетіледі, эмоционалды интеллекті қалыптасады. Қуыршақ театры балалардың шығармашылық дағдыларын дамытуда тиімді құрал ретінде кеңінен қолданылуда. Бұл әдіс оқушылардың өз-өзін көрсетуіне, өз идеяларын жүзеге асыруға, топта жұмыс істей білуге дағдылануға мүмкіндік береді [2]. Сондай-ақ, қуыршақ театры білім беру процесінде қызықты әрі шығармашылық тұрғыдан қызықтырушы құрал бола алады, бұл балалардың оқу мотивациясын арттырады [3].

Қазақ білім саласының зерттеушісі, Нәзира Құттықова қуыршақ театрының білім беру процесіндегі маңызына назар аударады. Ол қуыршақ театрының бастауыш мектепте шығармашылық қабілеттерді дамытуда тиімді құрал екендігін атап өтті. Оның пікірінше, қуыршақтар арқылы балалар өз ойларын, эмоцияларын ашық білдіре алады, сондай-ақ топпен жұмыс істей отырып, әлеуметтік дағдыларын дамытады.

Психология мен педагогика саласындағы зерттеуші, Ш.А.Шаяхметова қуыршақ театрының баланың психоэмоционалдык дамуына әсерін зерттеген. Оның зерттеулері бойынша, қуыршақ театры балалардың эмоционалдык интеллектісін қалыптастыруда үлкен рөл атқарады. Қуыршақтар арқылы балалар өз ішкі эмоцияларын бейнелеп, оларды түсінуге үйренеді. Бұл әдіс балалардың өздерінің қорқыныштарын, уайымдарын жеңуге және психологиялық

тұрақтылығын арттыруға көмектеседі.

Балалар психологиясы мен педагогикасына қатысты бірқатар еңбектер жазған ғалым, К.Т.Ахметова қуыршақ театрының балалардың шығармашылық ойлауын дамытудағы рөлін зерттеді. Оның пайымдауынша, қуыршақ театры балалардың қиялын, сөйлеу дағдыларын және тілдік шығармашылықтарын жетілдіруге үлкен мүмкіндік береді. Қуыршақтар арқылы балалар әдеби шығармаларды тереңірек түсініп, өз қиялдарында жаңа дүниелер жасайды.

Бастауыш мектептегі шығармашылық білім беру мәселелерін зерттеген ғалым, Қ.Қабыкенова қуыршақ театрын қолданудың бастауыш білім беру жүйесінде шығармашылық қабілеттерді дамытуға ықпал ететінін айтады. Оның зерттеулерінде қуыршақ театрының баланың әлеуметтік дағдыларын, оның коммуникативтік қабілеттерін арттыруда тиімді құрал екендігі атап өтілген.

Қазақтың белгілі балалар жазушысы әрі педагогы, М.Әлімбаев қуыршақ театрының балаларға әдеби шығармаларды түсіндіріп, оларды бейнелеу және көрсету арқылы олардың әдебиеттік түсініктерін дамытуда маңызды рөл атқаратынын айтқан. Оның пікірінше, балалар қуыршақтар арқылы кейіпкерлердің ішкі әлемін түсініп, шығарманың мазмұнын тереңірек игереді.

Қазақ ғалымдары мен зерттеушілердің еңбектері қуыршақ театрының бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық қабілеттерін дамытудағы маңызын дәлелдейді. Қуыршақтар арқылы балалар өз қиялдарын, эмоциялар мен ойларын еркін көрсете отырып, шығармашылық дағдыларын жетілдіреді, әдебиетке деген қызығушылықтарын арттырады, сондай-ақ әлеуметтік дағдыларын дамытады.

Қуыршақ театры өзінің түпнұсқалық сипаты бойынша тек ойын-сауықтық қана емес, сонымен қатар тәрбие беру, танымдық қабілеттерді дамыту мақсаттарына да қызмет етеді. Ғалымдардың пікірінше, қуыршақтармен жұмыс жасау баланың танымдық, эмоциялық және әлеуметтік дамуына ерекше әсер етеді. Балалар қуыршақтарды пайдалану арқылы түрлі қоғамдағы әлеуметтік рөлдерді, эмоциялар мен жағдайларды бейнелейді, оларды түсіну және қабылдау қабілеттері артады [4]. Қуыршақ театрының басты ерекшелігі - ол балалардың өзіне тән эмоционалдық және психологиялық күйін бейнелеуге мүмкіндік береді. Қуыршақтар арқылы балалар өз сезімдерін ашық түрде көрсетіп, күрделі эмоциялық жағдайларды басынан кешіруге үйренеді [5].

Бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық қабілеттерін дамытуда қуыршақ театрының атқаратын рөлі зор. Бұл кезең баланың жеке тұлғалық дамуының қалыптасу кезеңі болып табылады, сондықтан олардың қиялын дамыту, сөйлеу дағдыларын арттыру, әлеуметтік дағдыларын қалыптастыру мақсатында қуыршақ театрын қолдану тиімді. Әсіресе, оқушылар қуыршақтар арқылы түрлі рөлдерді сомдап, сөйлеу мәнерін, эмоциялық реакцияларды бейнелейтін болса, бұл олардың шығармашылық әлеуетін ашуға көмектеседі [6].

Қуыршақ театры балалардың тілдік дағдыларын дамытуда да маңызды рөл атқарады. Қуыршақтардың көмегімен балалар түрлі персонаждарды сөйлету арқылы сөздік қорын байытады, жаңа сөздерді меңгереді және диалог құрастырып, тіл байлықтарын дамытады. Сонымен қатар, балалар қуыршақтарды бейнелей отырып, өздерінің шығармашылық ойлау қабілеттерін жетілдіреді. Ойлап тапқан сценарийлері мен сюжетті құрылымдауда бала өз қиялындағы кейіпкерлерді қалыптастырып, жаңа әлемді ашады [7].

Қуыршақ театрының оқыту процесіндегі маңызы ерекше. Оқу кезінде қуыршақ театры әртүрлі пәндерде қолданылуы мүмкін. Мысалы, әдебиет сабағында оқушылар белгілі бір шығарманың кейіпкерлерін қуыршақтар арқылы бейнелеп, оларды тереңірек түсінеді. Тарих сабағында тарихи тұлғаларды қуыршақтар арқылы таныстыру, олардың іс-әрекеттерін сахналау арқылы балалардың пәнге деген қызығушылығын арттыруға болады. Қуыршақ театры осылайша оқу материалын жеңіл әрі қызықты етіп ұсыну мүмкіндігін береді [8].

Қуыршақ театры балаларды әлеуметтік дағдыларды дамытуға да баулиды. Қойылым жасау кезінде балалар топпен жұмыс істей отырып, бірігіп рөлдерді бөліседі, әртүрлі жағдайларды сахналау арқылы өзара ынтымақтастықта болады. Бұл процесс балалардың коммуникациялық қабілеттерін арттырады, сонымен қатар оларды өз пікірлерін айтуға, басқа балалардың пікірін тыңдауға үйретеді. Сонымен қатар, қуыршақ театрындағы қойылымдар арқылы балалар эмоциялық интеллекттерін дамытуға мүмкіндік алады. Балалар қуыршақтар арқылы қуаныш, қайғы, ашу секілді сезімдерді бейнелей отырып, оларды түсінуге және өзін-өзі басқаруға үйренеді [9].

Психологтар қуыршақ театрын балалардың психологиялық дамуы үшін тиімді әдіс деп санайды. Қуыршақтар арқылы балалар өздеріне тән ішкі эмоцияларын ашық білдіре алады, оларды қиялында бейнелей отырып, күрделі сезімдер мен жағдайларды өздеріне түсінікті тілде көрсетеді. Бұл процесс балалардың психоэмоциялық жағдайларын дұрыс түсінуге көмектеседі. Психологтар қуыршақтар арқылы балалардың қорқыныштарын, уайымдарын жеңуге және өзіне деген сенімділікті арттыруға болады деген пікірде [10].

Әдебиеттік оқу пәні — бастауыш мектеп оқушылары үшін өте маңызды пәндердің бірі болып табылады, себебі ол балалардың оқуға деген қызығушылығын арттырып, оларды әдебиет әлеміне енгізеді. Қуыршақ театры осы пәнді оқыту процесінде белсенді қолданылып, оқушылардың шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытуға көмектеседі. Әдеби шығармаларды қуыршақ театры арқылы сахналау балалардың әдебиетке деген қызығушылығын оятады және олардың сюжеттер мен кейіпкерлерді тереңірек түсінуіне мүмкіндік береді.

Мысалы, бастауыш сынып оқушылары қазақ әдебиетінің классикалық шығармаларын қуыршақтармен сахналап, олардың мазмұнын тереңірек ұғына алады. Қазақ ертегілері мен халық шығармалары қуыршақ театры арқылы балаларға түсінікті және қызықты түрде жеткізіледі.

Мысалы:

«Алдар Көсе» ертегісі.

Сынып: 2-сынып

Пән: Әдебиеттік оқу

Тоқсан: 1-ші тоқсан

Баспа: Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі бекіткен «Атамұра» немесе «Мектеп» баспасы оқулықтары пайдаланылады.

Бұл ертегі 2-сыныпта оқытылады. Оқушыларға Алдар Көсенің тапқырлығы мен әзілін, сондай-ақ халықтың бай ауыз әдебиетінің ерекшеліктерін түсіндіру үшін қолданылады.

Қуыршақ театры арқылы «Алдар Көсе» ертегісін сахналау балаларға бұл кейіпкердің ақылдылығын, әдіс-айласын және өмірге деген көзқарасын түсінуге мүмкіндік береді. Оқушылар Алдар Көсенің әрекеттерін қуыршақтар арқылы көрсету кезінде олардың шығармашылық ойлау дағдыларын дамыта алады, сонымен қатар оларға қоғамдағы әлеуметтік рөлдер мен мінез-құлықтар жайлы түсінік беріледі. Қуыршақтар арқылы сахналанған бұл ертегі балаларды өздерінің жауапкершіліктерін сезінуге және дұрыс шешімдер қабылдауға үйретеді.

«Қыз Жібек» поэмасы.

Сынып: 4-сынып

Пән: Әдебиеттік оқу

Тоқсан: 2-ші тоқсан

Баспа: «Атамұра» баспасы немесе «Мектеп» баспасы сияқты баспалардан шығады.

Бұл шығарманы көбінесе 4-сыныпта оқытады. Оқушыларға қазақ халқының бай ауыз әдебиетінің өкілдерінен болған эпостық жырларды таныстырады. «Қыз Жібек» поэмасы махаббат, достық, адалдық секілді тақырыптарды қозғайды.

Қуыршақ театрын әдебиеттік оқу пәнінде «Қыз Жібек» поэмасын оқыту барысында қолдану өте тиімді. Бұл шығарманың кейіпкерлерін қуыршақтар арқылы бейнелеп, олардың сезімдерін, мінездерін көрсететін қойылым ұйымдастыру балалардың әдебиетке деген қызығушылығын арттырады. Олар Қыз Жібек пен Төлегеннің арасындағы сүйіспеншілікті, қоғамдағы әйел мен еркек рөлдерін тереңірек түсінуге мүмкіндік алады. Сонымен қатар, қуыршақтар арқылы бұл поэманың терең философиялық және моральдық маңызын ашуға болады.

«Ер Төстік» ертегісі.

Сынып: 3-сынып

Пән: Әдебиеттік оқу

Токсан: 2-ші токсан

Баспа: Бұл шығарманың да баспасы «Мектеп» немесе «Атамұра» баспалары.

Бұл ертегі 3-сыныпта оқытылады. Оқушыларға батырлық ертегілердің ерекшеліктерін, сондай-ақ халықтық рухты, ерлік пен жеңіске деген құштарлықты білдіру үшін маңызды.

«Ер Төстік» ертегісін қуыршақ театры арқылы сахналау балаларға батырлық, адалдық және әділдік сияқты маңызды құндылықтарды түсінуге мүмкіндік береді. Ер Төстіктің батырлық әрекеттерін қуыршақтар арқылы көрсетіп, балалар оның қасиеттерін талқылай отырып, өздерінің моральдық дағдыларын дамыта алады. Оқушылар бұл ертегіні қуыршақтармен сомдай отырып, қиялдары мен шығармашылық ойлау қабілеттерін жетілдіреді.

Әдебиеттік оқу пәнінде бұл шығармалар балалардың ұлттық мәдениетті тануына, олардың тілдік және шығармашылық қабілеттерінің дамуына зор ықпал етеді.

Қуыршақ театрын қолдану арқылы әдебиеттік оқу пәнінде бірнеше тиімділікке қол жеткізуге болады:

Кейіпкерлерді тереңірек түсіну: Қуыршақтар арқылы балалар әдеби шығармалардың кейіпкерлерінің мінез-құлықтарын, әрекеттерін, эмоцияларын жақсырақ түсінеді. Бұл олардың әдеби шығармаларға деген қызығушылығын арттырады.

Шығармашылық дағдыларды дамыту: Қуыршақ театрын ұйымдастыру кезінде балалар өздерінің қиялдарын қолданып, кейіпкерлердің диалогтарын ойлап табады, жаңа сценалар мен әрекеттер құрастырады, бұл шығармашылық қабілеттерін дамытуға мүмкіндік береді.

Әлеуметтік дағдыларды қалыптастыру: Қуыршақ театрына қатысу барысында балалар топпен жұмыс істей отырып, бірігіп рөлдерді бөліседі, бұл олардың өзара әрекеттесуін, пікірлерін тыңдауды және өз ойларын ашық айтуды үйретеді.

Тілдік дағдыларды дамыту: Қуыршақтар арқылы балалар диалог құрастырып, жаңа сөздер үйреніп, тіл байлықтарын арттырады. Әдеби шығармалардағы сөздер мен тіркестерді қуыршақтар арқылы қолдану балалардың тілдік дағдыларын дамытуға көмектеседі.

Сондықтанда, қуыршақ театры бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық қабілеттерін дамытуда маңызды құрал болып табылады. Әдебиеттік оқу пәнінде бұл әдіс балаларға әдеби шығармаларды тереңірек түсініп, оларға өмірлік құндылықтарды қабылдауға көмектеседі. Қуыршақ театрын қолдану балалардың шығармашылық және тұлғалық дамуына оң әсерін тигізеді.

Қуыршақ театры – балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытуда ерекше рөл атқаратын, олардың эмоционалдық және әлеуметтік дағдыларын қалыптастыратын, әрі тілдік қабілеттерін жетілдіретін тиімді әдіс. Осы мақсатта біз «**Театр әлеміндегі ғажайып қуыршақтар**» атты қуыршақ үйірмесінің бағдарламасын әзірледік. Бұл бағдарлама балалардың қиялы мен шығармашылық әлеуетін дамыта отырып, қуыршақ өнері арқылы олардың жеке тұлғалық қасиеттерін қалыптастыруға ықпал етеді.

1. Бағдарламаның мақсаты:

Бағдарламаның басты мақсаты – балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту, эмоционалдық және әлеуметтік дағдыларын қалыптастыру, қуыршақ театры арқылы тілдік дағдыларын жетілдіру және олардың өз-өзін көрсету мүмкіндігін арттыру.

2. Бағдарламаның міндеттері:

- Қуыршақ театрының негізгі принциптері мен құралдарымен таныстыру.
- Қуыршақтарды жасау және олармен жұмыс істеу дағдыларын үйрету.
- Әртүрлі рөлдер мен кейіпкерлерді сомдауға үйрету.
- Қуыршақ театрында өзара іс-қимыл және топта жұмыс жасау дағдыларын дамыту.
- Әдеби шығармалар мен қазақ ертегілерінің негізінде қойылымдар жасау.

3. Үйірмеге қатысушылардың жас ерекшеліктері:

Үйірмеге қатысушылар бастауыш сынып оқушылары (6-11 жас) болып табылады. Олардың қызығушылықтары мен шығармашылық қабілеттеріне сәйкес оқу жоспары құрылады. Бұл жастағы балалардың қиялы, эмоционалдық реакциялары мен әлеуметтік дағдылары қалыптасып, қуыршақ театры оларды дамытуда маңызды рөл атқарады.

4. Бағдарламаның бөлімдері:

4.1. Қуыршақ театрының негіздері

Қуыршақ театрының тарихы мен маңызы туралы түсінік беріледі. Бұл бөлімде қуыршақтардың түрлері, олардың жасалу принциптері мен сахналық қойылымдардағы ролі қарастырылады.

□ 4.2. Қуыршақ жасау

Қуыршақ жасау техникасына көңіл бөлінеді. Өртүрлі материалдардан (қағаз, мата, ағаш, пластик) қуыршақтар жасау және оларды безендірудің әдістері қарастырылады. Сонымен қатар, қуыршақтарға рөл беру және олардың қозғалыс принциптері үйретіледі.

📖 4.3. Қойылым жасау

Әдеби шығармаларды таңдау арқылы қойылымдар жасау процесі жүзеге асырылады. Қазақ халқының ертегілері мен халық шығармалары негізінде қойылымдар сахнланады. Оқушыларға сценарий жазу, рөлдерге бөліну және актерлік шеберлікті дамыту дағдылары беріледі.

💖 4.4. Әлеуметтік дағдыларды дамыту

Қуыршақ театрында балалар топта жұмыс істеу арқылы өзара қарым-қатынас дағдыларын дамытуға мүмкіндік алады. Әр бала рөлдерді сомдай отырып, өз эмоциялық реакцияларын басқаруды үйренеді. Бұл балалардың әлеуметтік дағдыларын қалыптастыруға және өз-өзін көрсету қабілеттерін арттыруға көмектеседі.

📖 5. Әдіс-тәсілдер:

- ✓ Теориялық және практикалық сабақтар.
- ✓ Сахналық тренингтер.
- ✓ Оқу қойылымдары және көріністер көрсету.
- ✓ Шығармашылық тапсырмалар мен жобалар орындау.

Бағдарламада теориялық және практикалық сабақтар қолданылады. Оқушылар сахналық тренингтерге қатысып, оқу қойылымдары мен көріністерді сахналайды. Шығармашылық тапсырмалар мен жобалар орындау арқылы балалардың ынтасы артады және олардың шығармашылық әлеуеті ашылады.

📖 6. Бағдарлама нәтижелері:

Бұл бағдарламаның нәтижесінде балалар қуыршақ театрының мәнін түсінеді, қуыршақ жасауды және сахналауды үйренеді. Әрбір бала өз рөлін орындап, шығармашылық қабілеттерін көрсету мүмкіндігін алады. Бағдарлама балалардың әлеуметтік және эмоционалдық дамуын арттырып, олардың өз-өзін сенімді түрде көрсетуіне мүмкіндік береді.

📖 7. Бағдарламаның қорытындысы:

Әрбір бала өзінің шығармашылық күш-жігерін қолдана отырып, қуыршақ театрының әсемдігін және маңызын терең түсінеді. Бұл бағдарлама балалардың қиялын, сөйлеу дағдыларын және шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытып, оларды әлеуметтік және психологиялық тұрғыдан жетілдіреді. Қуыршақ театрының әлеміне ену балаларға шығармашылық әлемге қадам басуға және өздерінің әлеуетін толық ашуға көмектеседі.

Сонымен, «Театр әлеміндегі ғажайып қуыршақтар» атты үйірме бағдарламасы балалардың жан-жақты дамуына ықпал етіп, олардың тұлғалық қасиеттерін қалыптастыруда маңызды рөл атқарады.

Қуыршақ театры үйірмесінің бағдарламасы негізінде сабақ жоспарын жасауға болады. Мұнда мен мысал ретінде «Қуыршақ жасау» тақырыбына арналған сабақ жоспарын ұсынамын. Бұл сабақ балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға, қуыршақ театрының негіздерін түсінуге бағытталған.

Сабақтың тақырыбы: Қуыршақ жасау. ✂ □

Мақсаты:

- Қуыршақ жасау техникасымен таныстыру. ✂
- Қуыршақтың түрлері мен олардың жұмыс принциптерін көрсету. 🗣️
- Балалардың шығармашылық қабілеттерін дамыту. ✨

Құралдар:

• Қағаз, картон, мата, жіптер, түрлі түсті қарындаштар, маркерлер, қайшы, желім, көзшік, түймелер. ✂ 🗣️

Әдіс-тәсілдер:

- Топтық жұмыс. 👥
- Практикалық жаттығулар. 🗣️
- Көрнекілік (қажетті құрал-жабдықтарды көрсету). 📖

Сабақтың құрылымы:

1. Ұйымдастыру кезеңі (5 минут) 🗣️

- Оқушылармен амандасу. 🤝
- Сабақтың мақсатын және міндеттерін түсіндіру. 📝

Тапсырма: Балаларға қуыршақ театрының не екенін, қандай қуыршақ түрлері болатыны туралы қысқаша сұхбат жүргізу. 🗨️

2. Жаңа тақырыппен танысу (10 минут) 🗨️

- Қуыршақтардың тарихы мен театрдағы маңызы туралы түсінік беру. 🗨️
- Қуыршақтардың түрлері мен олардың қандай материалдардан жасалатынын көрсету. 📦

Пиктограммаларды пайдалану:

- 🗨️ Театрдағы қуыршақтардың рөлі туралы түсіндіру.
- 📦 Қуыршақ жасаудың негізгі техникалары туралы әңгімелеу (қағаз, мата, картон).

3. Практикалық жұмыс (20 минут) 🗨️

- Оқушыларды топтарға бөліп, әр топқа қуыршақ жасау тапсырмасын беру. 👥
- Әр топқа қажетті материалдарды беру: қағаз, мата, желім, түймелер, көзшік, т.б. 📦
- Оқушыларға қуыршақ жасаудың негізгі қадамдарын түсіндіру: дене, бет және қимыл-қозғалыс элементтерін жасау. ✂️ 🗨️

Тапсырма:

Әр бала өз қуыршағын жасап, оны қалай бейнелейтінін шешу керек. Қуыршақтардың басын, денесін жасау, қозғалу принциптері туралы ойлану. 📦

4. Қуыршақтарды көрмеге шығару (5 минут) 🗨️

- Әр топтың жасаған қуыршақтарын ортаға шығару. 🗨️
- Оқушылар қуыршақтарды таныстырып, олардың қалай қозғала алатыны мен қандай кейіпкерлерді бейнелейтінін түсіндіреді. 🗨️

Тапсырма:

Қуыршақтар арқылы кейіпкерлердің мінездерін көрсетіп, топтың жұмысын бағалау. 🌟

5. Қорытындылау (5 минут) 🗨️

- Сабақта қандай жұмыс істелгенін қорытындылау. 🗨️
- Оқушылардың пікірлерін тыңдау: қуыршақ жасау процесі туралы не ойлайтынын сұрау. 🗨️

Тапсырма:

Балалар өздерінің жасаған қуыршақтарын пайдаланып, қысқаша рөлдер мен сахналық көріністерді көрсету. 🗨️

6. Үй тапсырмасы (2 минут) 🗨️

- Оқушыларға ертеңгі сабаққа дайындық ретінде қуыршақ жасауды жалғастыру немесе жаңа қуыршақ кейіпкерін ойлап табу тапсырмасы беріледі. 🗨️

Сабақтың нәтижелері:

- Балалар қуыршақ жасауды үйреніп, шығармашылық қабілеттерін арттырады. 🌟
- Оқушылардың қуыршақ арқылы өздерін еркін көрсету дағдылары дамиды. 🗨️
- Топтық жұмыс арқылы балалардың әлеуметтік және коммуникациялық дағдылары жетілдіріледі. 🤝

Бұл сабақ жоспарының тиімділігі: Бұл жоспар балалардың шығармашылық және әлеуметтік дағдыларын дамытуға, сондай-ақ олардың қуыршақ театрының негіздерін түсінуіне мүмкіндік береді. Қуыршақ жасау – тек қолөнер емес, балалардың эмоционалдық және танымдық дамуында да маңызды рөл атқарады. 💡 🗨️

Қуыршақ театры бастауыш сынып оқушыларының шығармашылық қабілеттерін дамытуда маңызды рөл атқарады. Ол баланың қиялын ұштап, сөйлеу дағдыларын жақсартады, эмоциялық және әлеуметтік қабілеттерін жетілдіреді. Сонымен қатар, қуыршақ театры оқу процесінде пәндер бойынша қызығушылықты арттырып, балалардың білімге деген ынтасын күшейтеді. Ғылыми зерттеулер мен тәжірибелер көрсеткендей, қуыршақ театры оқушылардың жан-жақты дамуына ықпал етеді және олардың тұлғалық қасиеттерін қалыптастыруда маңызды құрал болып табылады. Сондықтан қуыршақ театрының білім беру процесіндегі қолданылу аясын кеңейту және жаңа әдістерді енгізу болашақта шығармашылық білім берудің маңызды бөлігіне айналуы мүмкін.

Әдебиеттер тізімі

1. Құрманбекова, С. Қуыршақ театрының тәрбиелік мәні / С. Құрманбекова. — Алматы: Қазақ университеті, 2018. — 156 б.
2. Жұбанова, М. Бастауыш сыныпта қуыршақ театрын қолдану әдістері / М. Жұбанова. — Астана: Дауыс, 2021. — 112 б.
3. Лейбович, В. Театр және бала / В. Лейбович. — Мәскеу: Өнер, 2015. — 174 б.
4. Иванова, И. Қуыршақ театрының психологиялық аспектілері / И. Иванова. — Алматы: Білім, 2020. — 135 б.
5. Ахметова, Ә. Қуыршақ театры балалардың эмоциялық дамуында / Ә. Ахметова. — Алматы: Мектеп, 2019. — 143 б.
6. Зайцева, Н. Қуыршақ театры арқылы шығармашылық қабілеттерді дамыту / Н. Зайцева. — Мәскеу: Культура, 2017. — 165 б.
7. Чернышова, Л. Балалар шығармашылығын арттырудың тиімді әдістері / Л. Чернышова. — Санкт-Петербург: Педагогика, 2022. — 190 б.
8. Карпова, Т. Қуыршақ театры және оқыту әдістемесі / Т. Карпова. — Мәскеу: Білім, 2021. — 148 б.
9. Нұрпейісова, Г. Қуыршақ театрының балалардың әлеуметтік дамуындағы орны / Г. Нұрпейісова. — Алматы: Жаңа білім, 2023. — 160 б.
10. Тұрсынова, М. Қуыршақ театры арқылы психологиялық даму / М. Тұрсынова. — Астана: Ақпарат, 2020. — 142 б.

Амантай Г.М. Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Педагогика факультеті, ПМНО-23-1к тобы
(Бакирова И.Д., Әукен.А.О. п.ғ.м., бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі кафедрасының аға оқытушылары)

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ЖИ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМУДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ӘДІСТЕРІ

XXI ғасырда жасанды интеллект (ЖИ) технологиялары дәстүрлі оқыту әдістерін түрлендіріп, жеке оқыту мүмкіндіктерін кеңейте отырып, білім беру ортасының ажырамас бөлігіне айналды. Осыған байланысты оқушылардың ЖИ сауаттылығын — машиналық оқыту алгоритмдеріне негізделген технологияларды түсіну, пайдалану және сыни бағалау қабілетін қалыптастыру қажеттілігі туындайды.

ЖИ-ді білім беру процесіне енгізу бастауыш сынып оқушыларының танымдық ерекшеліктерін ескере отырып, бастауыш оқыту әдістемелерін бейімдеуді талап етеді. Цифрлық педагогика саласындағы заманауи зерттеулер жасанды интеллектпен ерте танысу аналитикалық ойлауды дамытуға, цифрлық сауаттылық деңгейін арттыруға және технологияларға саналы көзқарасты қалыптастыруға ықпал ететіндігін көрсетеді.

Бұл мақалада ЖИ сауаттылығының теориялық және әдістемелік негіздері қарастырылады, бастауыш сынып оқушылары арасында оны дамытуға бағытталған педагогикалық стратегиялар талданады, сондай-ақ ЖИ-ны білім беру процесіне интеграциялау бойынша практикалық ұсыныстар ұсынылады.

Қазіргі әлем цифрлық жүйелермен оқыту, жұмыс істеу және күнделікті өзара әрекеттесу тәсілдерін өзгертетін жасанды интеллект (ЖИ) технологияларының әсерінен қарқынды дамып келеді. Қазірдің өзінде ЖИ білім беру платформаларында, виртуалды көмекшілерде, білімді бағалаудың автоматтандырылған жүйелерінде және жеке оқытуда қолданылады. Осыған байланысты өскелең ұрпақтың ЖИ сауаттылығын қалыптастыру қажеттілігі туындайды. ЖИ сауаттылығын жасанды интеллект технологияларын түсіну, пайдалану және сыни тұрғыдан талдау қабілеті ретінде анықтауға болады. Білім беру саяхатын жаңадан бастаған бастауыш мектеп жасындағы балалар осы дағдыларды игеруге ерекше көзқарасты қажет етеді. Білім беру жүйесіне жасанды интеллект енгізу қол жетімді және қызықты оқыту әдістерін ұсына отырып, оқушылардың жас және танымдық ерекшеліктерін ескеруі керек. Бұл мақала бастауыш сынып оқушылары арасында ЖИ сауаттылықты дамытудың теориялық негіздеріне, педагогикалық тәсілдеріне және практикалық стратегияларына арналған. Білім беруді цифрлық трансформациялаудың өзекті мәселелері, ЖИ негіздеріне оқыту әдістері қаралды, сондай-ақ білім беру процесіне ЖИ сауаттылықты енгізу бойынша нақты ұсынымдар ұсынылды.